

สิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานและภาวะสุขภาพของชาวสวนยาง
หมู่บ้านอิมาดอิทราย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

Occupational Health Hazards and Health Status of Rubber Planters

in Imad Isai Village, Ban Rai District, Uthai Thani Province

จันทร์ฉาย มดแดง*, ศิครินทร์ ทรัพย์ประทุม, อีหรั่ง เฉิน, วัศพล ไพรัตน์สมวงศ์, ปาลินี ตาไข, ธนัญญา ตันน้อย,

วรรณเพ็ญ อีนา, วาสนา ศีलगาม, พรพิมล เขวงศักดิ์โสภาคย์

คณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

* Email : Janchai600889@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยภาคตัดขวางครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงาน ภาวะสุขภาพ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของชาวสวนยางหมู่บ้านอิมาดอิทราย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบประเมินภาวะสุขภาพ (SF-36) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค 0.74 และ 0.71 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา สถิติการทดสอบไคสแควร์ และการทดสอบฟิชเชอร์ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

ผลการศึกษา พบว่า ร้อยละ 73.33 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 38.28 ± 10.91 ปี ร้อยละ 70 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 43.33 จบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 51.70 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 5,000-9,000 บาท ร้อยละ 48.33 มีสิ่งคุกคามอยู่ในระดับปานกลางและระดับมาก ร้อยละ 50 มีภาวะสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก อายุและสิ่งคุกคามมีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพ ($p=0.037$ และ $p<.001$ ตามลำดับ) เพื่อความปลอดภัยและภาวะสุขภาพที่ดีของชาวสวนยาง จึงมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากสิ่งคุกคามสุขภาพ การปฏิบัติที่ถูกต้อง และวิธีการป้องกัน

คำสำคัญ : ชาวสวนยาง สิ่งคุกคามสุขภาพ ภาวะสุขภาพ อิมาดอิทราย

Abstract

This cross-sectional research aims to study occupational health hazards, health status and related factors. The samples consisted of 60 rubber planters in Imad Isai village, Ban Rai district, Uthai Thani province. Data collection were accomplished with questionnaires and health status test (using the SF-36). The Cronbach's alpha coefficients of the questionnaire and the SF-36 were 0.74 and 0.71, respectively. The data were analyzed using descriptive statistics, Chi-square test and Fisher's exact test at 95% confidence interval. Results indicated 73.33% of rubber planters were males, the average age was 38.28 ± 10.91 years, 70% marital status, 43.33% graduated at the lower secondary education, 51.70% had the average monthly income in the range of 5,000-9,000 baht, 48.33% had occupational health hazards in the moderate level to the more level, and 50% had a

very good health status. Factors were significantly associated with health status, namely, age ($p=.037$) and health hazards ($p<.001$). For the safety and good health status of rubber planters, the findings lead to recommendations that the health organizations should have training about occupational health hazards, good practices, and prevention.

Keywords : Rubber Planters, Health Hazards, Health Status, Imad Isai

บทนำ

ประเทศไทยมีการผลิตยางพารามากเป็นอันดับหนึ่งของโลก รองลงมาคือ อินโดนีเซีย และเวียดนาม ตามลำดับ (สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เมืองเจนไน, 2558: ออนไลน์) ปัจจุบันแนวโน้มความต้องการยางธรรมชาติของโลกมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการใช้ยางธรรมชาติแทนยางสังเคราะห์เพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน), 2564: ออนไลน์) ภาครัฐจึงส่งเสริมให้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นการสร้างรายได้และเพื่อให้มีผลผลิตยางสอดคล้องกับความต้องการของโลก ส่งผลให้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562: ออนไลน์)

ภาคเหนือพื้นที่ทำสวนยางมีลักษณะเป็นที่ลาดชัน บางพื้นที่เป็นหุบเขา มีสภาพอากาศร้อนชื้นสลับแล้งและเย็นจัดในฤดูหนาว ทำให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยได้มากกว่าการทำสวนยางพาราในพื้นที่ราบ (ณรงค์ เบญจสะอาด และคณะ, 2545) จังหวัดอุทัยธานีมีพื้นที่ปลูกยางพารา 30,788 ไร่ มี 5 อำเภอที่ประกอบอาชีพทำสวนยาง ได้แก่ อำเภอสว่างอารมณ์ อำเภอห้วยคต อำเภอลานสัก อำเภอบ้านไร่ และอำเภอหนองฉาง โดยอำเภอบ้านไร่มี 11 ตำบลที่ประกอบอาชีพทำสวนยางซึ่งหมู่บ้านอิมาดอิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ มีพื้นที่ในการทำยาง 368 ไร่ เป็นพื้นที่ชนบทและมีชาวไทยภูเขาเผ่ากระเหรี่ยงที่สร้างรายได้จากการทำสวนยางพารา การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ค่อนข้างลำบาก เมื่อช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 พบการระบาดของโรคชิคุนคุนยาในตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี (สยามรัฐ, 2563: ออนไลน์)

การทำสวนยางพาราประกอบด้วยหลายขั้นตอน ได้แก่ การปลูก การกรีดยาง การเก็บน้ำยาง การทำยางแผ่น ทำให้เกษตรกรสวนยางพารามีโอกาสที่จะสัมผัสกับสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานทางด้านกายภาพ ชีวภาพ สารเคมี การยศาสตร์ สภาพแวดล้อมในการทำงาน และอื่น ๆ ได้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพและความปลอดภัย มีรายงานวิจัยพบว่า ชาวสวนยางมีความเสี่ยงจากสัตว์มีพิษถึงร้อยละ 47.80 การใช้สารเคมีร้อยละ 53.20 ปวดหลังส่วนล่างร้อยละ 59.14 ปวดกล้ามเนื้อระหว่างการทำงานหรือหลังเลิกงานร้อยละ 60.75 (กษิดีเดช วิจิตรานนท์ และคณะ, 2561) นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาด้านสุขภาพมีแนวโน้มสูงขึ้น (สมปอง พรหมพลจร และปิยธิดา คูหิรัญญรัตน์, 2559)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานและภาวะสุขภาพของชาวสวนยางหมู่บ้านอิมาดอิทราย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวทางการลดความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามสุขภาพ และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของชาวสวนยาง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงาน ภาวะสุขภาพ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของชาวสวนยางหมู่บ้านอิมาดอิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross – Section Study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ชาวสวนยางในหมู่บ้านอิมาดอิทราย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ที่ขึ้นทะเบียนคนกรีดยาง การยางแห่งประเทศไทย จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่างคือ ชาวสวนยางในหมู่บ้านอิมาดอิทราย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie & Morgan และเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลร้อยละ 10 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 59 คน ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาในประชากรชาวสวนยาง ทั้ง 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบประเมิน แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และพื้นที่ในการประกอบอาชีพ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานของชาวสวนยาง จำนวน 21 ข้อ ประกอบด้วยสิ่งคุกคามด้านกายภาพ ชีวภาพ เคมี ความปลอดภัย และการยศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ไม่มี (ให้ 0 คะแนน) กับ มี (ให้ 1 คะแนน) มีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

0	คะแนน	หมายถึง	ไม่มีสิ่งคุกคาม
1-7	คะแนน	หมายถึง	มีสิ่งคุกคามน้อย
8-14	คะแนน	หมายถึง	มีสิ่งคุกคามปานกลาง
15-21	คะแนน	หมายถึง	มีสิ่งคุกคามมาก

ส่วนที่ 3 แบบประเมินภาวะสุขภาพของชาวสวนยาง SF-36 (Short Form-36 Health Survey) ที่พัฒนามาจากประเทศสหรัฐอเมริกาโดย McHorney et al. (1994: 40-66) ซึ่งนิยมใช้กันทั่วโลก (Lim et al., 2008: 1-9) และแปลเป็นฉบับภาษาไทยจำนวน 36 ข้อ (Leurmarnkul and Meetam, 2005: 69-88) มีลักษณะตัวเลือกเป็นแบบ Likert scale คะแนนรายด้านและคะแนนรวมมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 100 มีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

0 – 25	คะแนน	หมายถึง	ภาวะสุขภาพอยู่ในระดับต่ำ
26 – 50	คะแนน	หมายถึง	ภาวะสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง
51 – 75	คะแนน	หมายถึง	ภาวะสุขภาพอยู่ในระดับดี
76 – 100	คะแนน	หมายถึง	ภาวะสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับชาวสวนยางที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.74 และ 0.71 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาและได้รับรองการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เลขที่ อ.1038/2563 ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2563

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลโดยติดต่อและประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมู่บ้านอีมาดอีทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เพื่ออธิบายรายละเอียดการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ และการเข้าเก็บข้อมูลการวิจัยในระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม 2563 จากนั้นทำการลงข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ สถิติไคสแควร์ (Chi-Square test) หรือสถิติฟิชเชอร์ (Fisher's exact test) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ชาวสวนยางร้อยละ 73.33 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 38.28 ± 10.91 ปี ร้อยละ 70 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 43.33 จบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 51.70 มีรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง 5,000 - 9,000 บาทต่อเดือน และร้อยละ 88.33 มีพื้นที่ทำสวนยางเป็นของตนเอง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชาวสวนยางพารา (n=60)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	44	73.33
หญิง	16	26.67
อายุ (ปี)		
18 - 35	26	43.33
36 - 60	34	56.67
Mean = 38.28, SD = 10.91, Min = 18, Max = 60		
สถานภาพ		
สมรส	42	70.00
โสด	18	30.00
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้รับการศึกษา	3	5.00
ประถมศึกษา	7	11.67
มัธยมศึกษาตอนต้น	26	43.33
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	17	28.33
อนุปริญญา/ปวส.	3	5.00
ปริญญาตรีขึ้นไป	4	6.67
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		
ไม่เกิน 5,000	15	25.00

5,000 - 9,000	31	51.70
มากกว่า 9,000	14	23.30

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชาวสวนยางพารา (n=60) (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พื้นที่ในการทำสวนยาง		
เป็นของตนเอง	53	88.33
เช่าพื้นที่	7	11.67

ส่วนที่ 2 สิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานของชาวสวนยาง พบว่า ร้อยละ 100 มีความเสี่ยงมากที่สุดจากงู สัตว์มีพิษกัด/ต่อย ร้อยละ 13.33 มีความเสี่ยงน้อยที่สุดจากการสัมผัสเสียงดังจากเครื่องรีดแผ่นยาง (ตารางที่ 2) และ ร้อยละ 48.33 มีสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและมาก (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานของชาวสวนยาง (n=60)

ปัจจัยสิ่งคุกคาม	มี	ไม่มี
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ด้านกายภาพ		
1. ทำงานในเวลากลางคืนที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอ	51 (85.00)	9 (15.00)
2. ทำงานในที่ที่มีกลิ่นเหม็นจากน้ำเสียของยางพารา	41 (68.33)	19 (31.67)
3. ทำงานในบริเวณที่มีการระบายอากาศไม่ดี อับอ้าว	34 (56.67)	26 (43.33)
4. ทำงานสัมผัสเสียงดังจากเครื่องรีดแผ่นยาง	8 (13.33)	52 (86.67)
5. ทำงานสัมผัสกับฝุ่นปุย	35 (58.33)	25 (41.67)
ด้านชีวภาพ		
6. ความเสี่ยงจากงู สัตว์มีพิษกัด/ต่อย	60 (100.00)	0 (0.00)
7. มีการสัมผัสสปอร์เชื้อราที่ปนเปื้อนในยาง	53 (88.33)	7 (11.67)
8. ความเสี่ยงจากการโดนยุงกัด	59 (98.33)	1 (1.67)
9. มีการสัมผัสน้ำยางขณะปฏิบัติงานโดยตรง	57 (95.00)	3 (5.00)
ด้านเคมี		
10. มีการใช้กรดฟอสฟอริกในการทำยางดิบและยางก้อน	9 (15.00)	51 (85.00)
11. มีการใช้กรดซัลฟิวริกในการทำยางดิบและยางก้อน	22 (36.67)	38 (63.33)
12. มีการใช้กรดอะซิติกในการทำยางดิบและยางก้อน	10 (16.67)	50 (83.33)
13. มีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช	52 (86.67)	8 (13.33)
ด้านความปลอดภัย		
14. ทำงานในพื้นที่ลาดชัน	43 (71.67)	17 (28.33)
15. มีการสูบบุหรี่ขณะปฏิบัติงาน	14 (23.33)	46 (76.67)
16. มีเวลาพักผ่อนไม่เพียงพอ	53 (88.33)	7 (11.67)

17. ทำงานในบริเวณที่มีลูกยางหล่น 29 (48.33) 31 (51.67)

ด้านการยศาสตร์

18. มีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อหลังส่วนล่างระหว่างการ
ทำงานหรือหลังเลิกงาน เช่น ปวดเอว 57 (95.00) 3 (5.00)

19. มีอาการปวดคอจากการก้มหรือเงยศีรษะซ้ำ ๆ ใน
ระหว่างการทำงาน 49 (81.67) 11 (18.33)

20. มีอาการปวดเอวจากการบิดเอี้ยวตัวไปมาเพื่อหยิบ
สิ่งของในระหว่างการทำงาน 52 (86.67) 8 (13.33)

21. มีอาการปวดเข่าจากการย่อขาในระหว่างการทำงาน 53 (88.33) 7 (11.67)

ตารางที่ 3 สิ่งคุกคามจากการทำงานของชาวสวนยาง จำแนกตามระดับ (n=60)

ระดับสิ่งคุกคาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อย	2	3.34
ปานกลาง	29	48.33
มาก	29	48.33

ส่วนที่ 3 ภาวะสุขภาพของชาวสวนยาง พบว่า ร้อยละ 50.00 มีภาวะสุขภาพอยู่ในระดับดีมากและร้อยละ 48.33 มีภาวะสุขภาพอยู่ในระดับดี (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ภาวะสุขภาพโดยรวมของชาวสวนยาง (n=60)

ระดับภาวะสุขภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปานกลาง	1	1.67
ดี	29	48.33
ดีมาก	30	50.00

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับภาวะสุขภาพของชาวสวนยาง พบว่า อายุ และสิ่งคุกคามสุขภาพมีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของชาวสวนยาง ($p < .05$) (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับภาวะสุขภาพของชาวสวนยาง (n=60)

ปัจจัยที่ศึกษา	χ^2	p-value
เพศ	0.00	1.00
อายุ	4.344	0.037*
สถานภาพ	5.017 ^a	0.055
ระดับการศึกษาสูงสุด	0.278	0.598
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.890	0.641
สิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงาน	15.017	<0.001*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ และ ^a = Fisher's exact test

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาสิ่งคุกคามสุขภาพและภาวะสุขภาพของชาวสวนยางหมู่บ้านอีมาดอีทราย จำนวน 60 คน มีอายุ 18-60 ปี พบว่า ชาวสวนยางส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 70) มีพื้นที่ทำสวนยางเป็นของตนเอง (ร้อยละ 88.33) สิ่งคุกคามที่พบมากที่สุดคือด้านชีวภาพ ได้แก่ ความเสี่ยงจากงู สัตว์มีพิษกัดต่อย (ร้อยละ 100) รองลงมาคือ ความเสี่ยงจากการโดนยุงกัด (ร้อยละ 97.33) ส่วนสิ่งคุกคามที่พบมากรองลงมาคือ ด้านด้านการยศาสตร์ ได้แก่ อาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อหลังส่วนล่างระหว่างการทำงานหรือหลังเลิกงาน เช่น ปวดเอว (ร้อยละ 95) นอกจากนี้ยังพบว่า อายุและสิ่งคุกคามสุขภาพมีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของชาวสวนยาง ($p < .05$) ดังนั้นจึงควรมีการป้องกันหรือลดความเสี่ยงจากงู สัตว์มีพิษกัดต่อย และการโดนยุงกัด เช่น การสวมใส่รองเท้าบูทที่ยาวถึงเข่า เสื้อกางเกงขายาว การทายากันยุง มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับท่าทางการทำงานที่ถูกต้อง ได้แก่ การก้มตัว การยกของ ในส่วนของการอภิปรายผลมีดังนี้

เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของชาวสวนยาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากเพศชายและเพศหญิงมีการดูแลตนเอง มีวิถีการดำรงชีวิต ทักษะคิด ความเชื่อ ไม่แตกต่างกัน และอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนภรณ์ อาษา และคณะ (2561: 105-108) ที่ศึกษาภาวะสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา ตำบลหนามแท่ง อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 315 คน พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา ($p = .742$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนภรณ์ อาษา และคณะ (2560: 1823-1829) ที่ศึกษาภาวะสุขภาพของเกษตรกรไร้อยู่ในตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 244 คน พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของเกษตรกรไร้อยู่ ($p = .497$)

อายุ มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของชาวสวนยาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากร้อยละ 56.67 ของชาวสวนยางมีอายุอยู่ในช่วง 35-60 ปี ซึ่งอายุที่เพิ่มขึ้น ภาวะสุขภาพทางจิตใจจะดีกว่า (รัตนฯ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559: 116-128) มีประสบการณ์ในการทำสวนยางสูง มีความชำนาญ มีการตัดสินใจที่ดี มีการดูแลตนเอง มีการป้องกันอันตรายในการประกอบอาชีพ และสามารถหาวิธีการแก้ไขปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่อายุน้อย (บังอร บุญศรีจันทร์, 2549) จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีภาวะสุขภาพอยู่ในระดับที่ดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนภรณ์ อาษา และคณะ (2561: 105-108) ที่พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา ($p = .033$)

สถานภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของชาวสวนยาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากไม่ว่าจะมีสถานภาพสมรสหรือโสด ชาวสวนยางจะมีครอบครัวที่คอยดูแล ให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เช่น ร่างกาย จิตใจ สังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ (2561: 343-354) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 300 คน ใน 15 ตำบล พบว่า สถานภาพไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของเกษตรกร ($p = .654$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนภรณ์ อาษา และคณะ (2560: 1823-1829) ที่พบว่า สถานภาพไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของเกษตรกรไร้อยู่ในตำบลเนินขาม จังหวัดชัยนาท ($p = .285$)

ระดับการศึกษาสูงสุด ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของชาวสวน ทั้งนี้อาจเนื่องจากชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 43.33) ทุกคนได้รับการอบรมเกี่ยวกับการทำยาง และมีการสอนการทำยางให้กับสมาชิกในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนภรณ์ อาษา และคณะ (2561:

105-108 และ 2560: 1823-1829) ที่พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา ($p=.071$) และภาวะสุขภาพของเกษตรกรไร่้อยในตำบลเนินขาม จังหวัดชัยนาท ($p=.775$)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของชาวสวน ทั้งนี้อาจเนื่องจากชาวสวนยางส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยตั้งแต่ 5,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 75) ซึ่งอาจเพียงพอต่อการดำรงชีวิตและมีความพึงพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ (กุสุมา โภศล. 2555) ประกอบกับมีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เข้าไปทำการตรวจสุขภาพและให้การรักษาเป็นระยะ ๆ จึงทำให้การเข้าถึงสถานพยาบาลไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรชาติ ศรีบุญเรือง และคณะ (2562: 15-22) ที่ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง จำนวน 198 คน พบว่า รายได้ต่อเดือนเฉลี่ยไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในด้านสุขภาพ ($p=.672$)

สิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงาน มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของชาวสวนยาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากการทำสวนยางพาราในแต่ละขั้นตอนมีโอกาสสัมผัสกับปัจจัยสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านชีวภาพ มีความเสี่ยงจากสัตว์มีพิษกัด/ต่อย ด้านการยศาสตร์ มีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง ด้านสารเคมี มีใช้และการสัมผัสสารเคมี ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนภรณ์ อาษา และคณะ (2561: 105-108) ที่พบว่า สิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานมีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา ($p<.001$)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากสิ่งคุกคามสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพ ได้แก่ การใช้สารเคมีอย่างปลอดภัย ท่าทางการทำงานที่ถูกวิธี การปฐมพยาบาล รวมถึงแนวทางการป้องกันอันตรายจากสิ่งคุกคาม ทั้งนี้เพื่อให้ชาวสวนยางมีความปลอดภัยจากการทำงานและมีภาวะสุขภาพที่ดี

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณการยางแห่งประเทศไทย จังหวัดอุทัยธานี ที่ว่าการอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี และอบต. หมู่ 4 ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การให้คำแนะนำ ตลอดจนอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นอย่างสูง และขอขอบคุณชาวสวนยางหมู่บ้านอีมาดอีทราย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ทุกท่านที่เข้าร่วมการวิจัยและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและทำแบบประเมินเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กษิตรีเดช วิจิตรานนท์, เปรมมิกา เกษระนอง, ปุริมา เสาวรส, พจนานภรณ์ เลิศไกร, พรนภา ปานเหลือง, เพชรลัดดา แซ่ฉิ้น, อรวรรณ จิรณรงค์ชัย และชุลีพร หิตอักษร, (2561). ภาวะสุขภาพและปัจจัยคุกคามสุขภาพของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ตำบลละอุ่นใต้ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง. *การประชุมวิชาการระดับชาติ การเรียนรู้เชิงรุกครั้งที่ 6 “Active Learning ตอบโจทย์ Thailand 4.0 อย่างไร”*, 26-27 มีนาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- กฤษมา โกศล. (2555). *คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในยุคเศรษฐกิจถดถอย: ศึกษากรณี จังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จักรพงษ์ พวงงามชื่น, พูนพัฒน์ พูนน้อย, ทองเลียน บัวจุม และศศิธร สังข์อู. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 7(2 พิเศษ), 343-354.
- ณรงค์ เบ็ญสอาด. (2545). *สภาพการทำงานและกลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกในผู้ประกอบการอาชีพผลิตยางพารา กรณีศึกษา ตำบลนาเกลือ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บงอร บุญศรีจันทร์. (2549). *ปัจจัยพื้นฐานบางประการ ความสามารถในการดูแล และการดูแลตนเองเพื่อการควบคุมอาการปวดหลังส่วนล่างของผู้ใช้แรงงานกรีดยางพารา*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พัชรชาติ ศรีบุญเรือง, สุตitech ศิริพิพัฒน์กุล, และชลาธร จูเจริญ. (2562). ความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*, 37(1), 15-22.
- รัตนา เสงสุวรรณ, ขวพรพรรณ จันทร์ประสิทธิ์ และธานี แก้วธรรมานุกุล. (2559). ความสามารถในการทำงานและภาวะสุขภาพ ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย. *พยาบาลสาร*, 43(พิเศษ), 116-128.
- รัตนภรณ์ อาษา, กฤติเดช มิ่งไม้, จิตสุภา พาแกด, อภิสรา มุสิกาวัด และนิตยารวรรณ เจริญข้า. (2560). ภาวะสุขภาพของเกษตรกรไร่้อยในตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 2*, 20 มกราคม 2560 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รัตนภรณ์ อาษา, พิชสุดา เดชบุญ, ประภัสรา รัตนวงษ์, อนุสสร สุตธี และดาวประกาย ลาแก้ว. (2561). ภาวะสุขภาพของเกษตรกรสวนยางพารา ตำบลหนามแท่ง อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารกรมการแพทย์*, 43(5), 105-108.
- สมปอง พรหมพลจร และปิยธิดา คูหิรัญญรัตน์. (2559). ภาวะสุขภาพของผู้กรีดยางพาราในอำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี. *วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4(2), 225-239.

- สยามรัฐ (2563). ชาวกระเทรียงบนพื้นที่สูงแก่นมะกรูด จ.อุทัยธานี ป่วยเป็น 'โรคซิคุนคุนยา' ครั้งแรก. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2564, จากสยามรัฐออนไลน์ เว็บไซต์ <https://siamrath.co.th/n/150271>
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์กรมมหาชน). (2564). สถานการณ์ยางพาราโลกในปัจจุบัน. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2564, จากคลังข้อมูลสารสนเทศระดับภูมิภาค (ภาคใต้) เว็บไซต์: <https://www.arda.or.th/kasetinfo/south/para/trends/index.php>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2562). ยางพารา: เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่กรี๊ดได้ ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ รวมทั้งประเทศ รายภาค และรายจังหวัด ปี 2561. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2564, จากข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร เว็บไซต์: <http://www.oae.go.th/view/1/ตารางแสดงรายละเอียดยางพารา/TH-TH>
- สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เมืองเจนไน. (2558). สถานการณ์ยางพาราประเทศสาธารณรัฐอินเดีย. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2564, จากการค้าระหว่างประเทศ เว็บไซต์: https://www.ditp.go.th/contents_attach/138441/138441.pdf
- Leurmarnkul, W., & Meetam, P. (2005). Properties Testing of the Retranslated SF-36 (Thai Version). *Thai J. Pham. Sci*, 29(1-2), 69-88.
- Lim, LL., Seubsman, SA., & Sleigh, A. (2008). Thai SF-36 health survey: tests of data quality, scaling assumptions, reliability and validity in healthy men and women. *Health Quality Life Outcomes*, 6(1), 1-9.
- McHorney, CA., Ware, JE Jr., Lu, JF., & Sherbourne, CD. (1994). The MOS 36-item Short-Form Health Survey (SF-36): III. Tests of data quality, scaling assumptions, and reliability across diverse patient groups. *Med Care*, 32(1), 40-66.